

LJUBLJANSKA URBANA REGIJA - RAZVOJNI TRENDI, PROBLEMI IN MOŽNOSTI

Dejan REBERNIK

Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
e-mail: dejan.rebernik@guest.arnes.si

Izveček

V prispevku so predstavljene izbrane geografske, gospodarske in socialne značilnosti in razvojni trendi v Ljubljanski urbani regiji. Poudarjene so predvsem značilnosti prebivalstva in poselitve ter gospodarske značilnosti in razvojni trendi. V zaključku so opredeljene glavne razvojne možnosti in prednosti regije.

Ključne besede: urbana geografija, urbana regija, dnevni urbani sistem, regionalni razvoj, Ljubljana.

LJUBLJANA URBAN REGION – DEVELOPMENT TRENDS, PROBLEMS AND POSSIBILITIES

Abstract

Selected geographical, economical and social characteristics and development trends in Ljubljana urban region are presented in the paper. Characteristics of population, settlement structure and economic and regional development are emphasized. In the conclusion development possibilities and advantages of the region are defined.

Key words: urban geography, urban region, daily urban system, regional development, Ljubljana.

UVOD

Ljubljanska urbana regija je po teritorialnem obsegu identična Osrednjeslovenska regija je ena izmed dvanajstih slovenskih statističnih regij, kot so določene z Uredbo o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (Ur.l. 28/2000). Poleg občin so statistične regije osnovne enote za evidentiranje, obdelovanje in analiziranje statističnih podatkov na teritorialni ravni. Med drugim se uporabljajo v podporo politiki regionalnega razvoja in merjenju njenih učinkov ter pri harmonizaciji regionalnih podatkov za potrebe vključevanja v Evropsko unijo.

V letu 1999 je bil sprejet Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur.l.60/99), ki na novo ureja področje regionalne politike. Kot osnovni inštrument pospeševanja regionalnega razvoja uvaja regionalne razvojne programe. To je temeljni strateški in izvedbeni dokument, s katerim se na podlagi analize stanja in gibanj ter sektorskih razvojnih programov uskladijo razvojna predvidevanja in naloge države in občin na področju gospodarskega, socialnega, prostorskega, okoljskega ter kulturnega razvoja v regiji. Zakon predvideva izdelavo regionalnih razvojnih programov za statistične regije, za njihovo izdelavo in izvedbo pa so zadolžene Regionalne razvojne agencije. V letih 2000 in 2001 so bile tako ustanovljene Regionalne razvojne agencije v vseh dvanajstih statističnih regijah. V letu 2001 je bila sprejeta tudi Strategija regionalnega razvoja Slovenije, ki opredeljuje osnovne cilje in inštrumente regionalnega razvoja in regionalne politike.

Statistične regije so z novo zakonodajo postale osnovne teritoriale enote za pripravo in izvedbo regionalne politike v Sloveniji. Poznavanje gospodarskih, prostorskih, socialnih in geografskih značilnosti ter razvojnih trendov in možnosti po posameznih statističnih regijah je tako temeljnega pomena za uspešno in učinkovito pripravo in izvedbo ukrepov za skladnejši regionalni razvoj. V sklopu priprave regionalnih razvojnih programov in Strategije regionalnega razvoja Slovenije je bilo s tem namenom opravljenih več analiz in ocen razvojnih trendov in razvojnih možnosti posameznih statističnih regij.

V tem prispevku želimo podati izbrane značilnosti prostorskega, gospodarskega in socialnega razvoja Ljubljanske urbane regije in nekatere najbolj značilne razvojne trende. Na tej podlagi želimo v nadaljevanju opredeliti razvojne možnosti in probleme ter položaj in vlogo Ljubljanske urbane regije v procesu integracije Slovenije v Evropsko unijo.

PREBIVALSTVO IN POSELITEV

Ljubljanska urbana regija kot jo določa Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot obsega naslednje občine: Mestna občina Ljubljana, Domžale, Trzin, Lukovica, Mengeš, Moravče, Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje, Kamnik, Komenda, Litija, Logatec, Horjul, Dobrova-Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Ig, Brezovica, Medvode, Škofljica, Velike Lašče, Vodice, Vrhnika in Borovnica.

Ljubljanska urbana regija je značilna monocentrična urbana regija z močnim središčem. V Ljubljani je osredotočen velik del prebivalstva, okoli 60 %. Ostala območja z zgostitvijo prebivalstva so se oblikovala predvsem ob glavnih prometnicah v smeri proti Vrhniki, Medvodam, Domžalam in Kamniku ter Grosuplju in Ivančni Gorici. Po prostorskem vzorcu poselitve bi torej lahko Ljubljansko urbano regijo uvrstili med radialne urbane regije. Poleg Ljubljane po številu prebivalstva izstopajo še nekatera manjša mesta in urbanizirana naselja, kot so na primer Kamnik, Domžale, Vrhnika, Grosuplje, Ivančna Gorica, Litija, Medvode, Moravče, Mengeš, Vodice in Brezovica. Med omenjenimi večjimi naselji so nastali pasovi zgostitve prebivalstva ob glavnih prometnicah. Najbolj obsežno območje goste poselitve je na Kamniško - bistriški ravnini.

Slika 1: Ljubljanska urbana regija – upravna delitev na občine

Današnje število in prostorska razporeditev prebivalstva v Ljubljanski urbani regiji je predvsem rezultat migracijskih gibanj, ki so potekala v Sloveniji in tudi nekdanji Jugoslaviji po letu 1945. Čeprav je za Slovenijo še danes značilna relativno nizka stopnja urbanizacije, ki dosega le nekaj čez 50 % prebivalstva, pa je za prvo povojno obdobje do

konca sedemdesetih let značilna pospešena urbanizacija, ki se je napajala pretežno s poudarjenimi migracijami prebivalstva s podeželja (Ravbar, 1994). Prebivalstvo se je priseljevalo iz slovenskega podeželja, velik del, približno eno tretjino pa predstavljajo migranti iz območij nekdanje Jugoslavije. Tako se je prebivalstvo na območju današnje Mestne občine Ljubljana povečalo od 123000 leta 1948 na 265000 leta 1981 (Rebernik, 1999). V tem obdobju so hitro rastle tudi nekatera večja mestna naselja, zlasti Domžale, Vrhnika, Litja in Grosuplje. Po letu 1981 pa opazamo umirjanje rasti mestnega prebivalstva. Najhitrejšo rast prebivalstva imajo obmestna naselja. Proces koncentracije prebivalstva v mestih se zmanjšuje na račun urbanizacije širše pokrajine, kar pomeni prehod iz sekundarne v terciarno, postindustrijsko urbanizacijo. Suburbanizacija je tako v drugi polovici sedemdesetih, še bolj intenzivno pa v osemdesetih in devetdesetih letih zajela območje Ljubljanske urbane regije. Najhitrejšo rast prebivalstva po letu 1981 tako izkazujejo manjša obmestna naselja, na primer Dolsko, Podmolnik, Zbilje, Stanežiče, Smlednik, Medvode, Pirmiče, Gameljne, Brezovica, Tomišelj, Horjul, Črna vas, Notranje Gorice, Lesno Brdo, Škofljica, Pijava Gorica in Lavrica. Ob tem je potrebno poudariti, da se je zlasti v osemdesetih letih s suburbanizacijo sočasno nadaljevala tudi "klasična" urbanizacija iz podeželja oziroma območij nekdanje Jugoslavije. Suburbanizacija je zato predvsem rezultat razseljevanja prebivalstva iz ožjega urbanega območja Ljubljane in tudi nekaterih manjših mest v Ljubljanski urbani regiji. V območja suburbanizacije se je v zadnjih petnajstih letih priselilo okoli 12000 prebivalcev, od tega 70 % iz Ljubljane.

Po letu 1991 so se nadaljevala podobna selitvena gibanja. Tako se je prebivalstvo Mestne občine Ljubljana med leti 1996 in 2000 zmanjšalo za 2 %. V istem obdobju se je v vseh ostalih občinah število prebivalcev povečalo, skupaj za 7700 oziroma 3.5 %.

Takšne migracijske trende potrjujejo tudi podatki o selitvenem gibanju prebivalstva za leto 2000. Mestna občina Ljubljana ima močan negativni selitveni saldo (3208 priseljenih in 4329 odseljenih). Vse ostale občine v Ljubljanski urbani regiji so imele pozitiven migracijski saldo. Posebno velik selitveni prirast izkazujejo občine Domžale, Grosuplje, Ivančna Gorica, Medvode, Škofljica in Trzin.

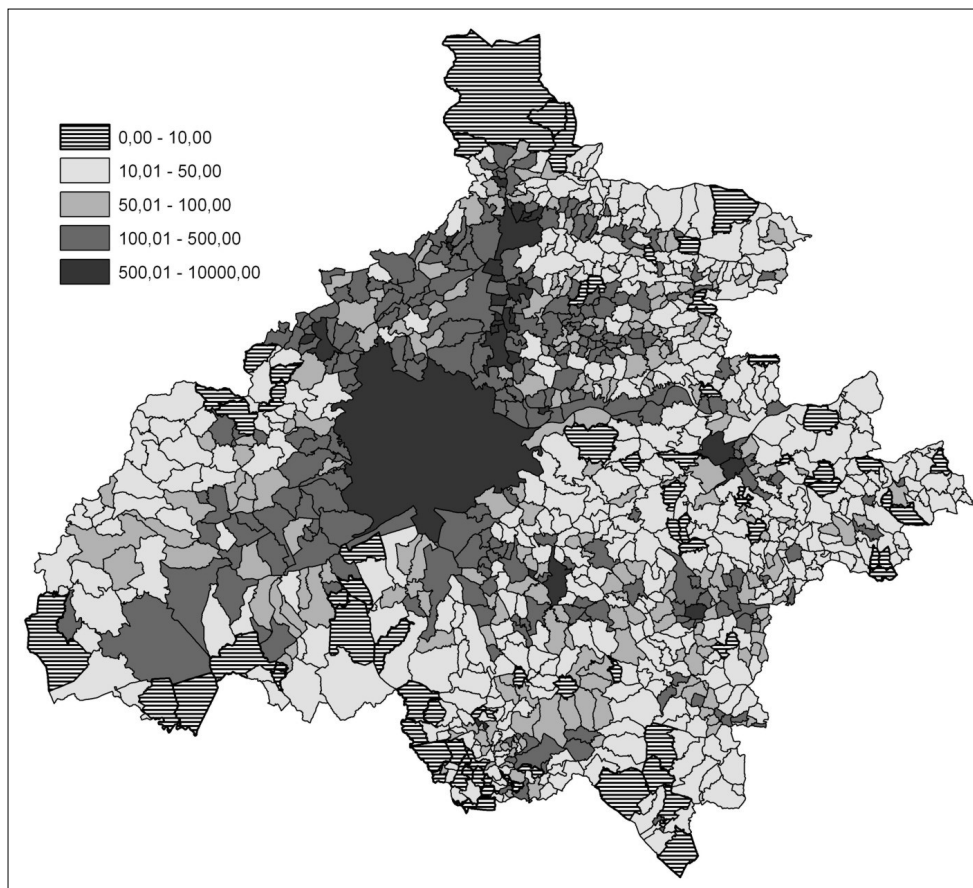
Za Slovenijo v celoti so značilne relativno šibke medregionalne migracije prebivalstva. Tako je leta 2000 občino stalnega bivališča zamenjalo 12052 oseb. Ljubljanska urbana regija ima med vsemi statističnimi regijami najvišji selitveni prirast, in sicer 818 oseb. Zanimivo je, da je velik del priseljenega prebivalstva iz tujine, kar kaže na ponovno krepitev priseljevanja v Slovenijo, zlasti v Ljubljansko urbano regijo. Priseljevanje je povezano predvsem z zaposlitvijo, saj Ljubljanska urbana regija beleži najhitrejšo rast in najpestrejšo strukturo delovnih mest. Dejanski obseg priseljevanja je še precej večji, saj veliko oseb ob selitvi ne prijavi menjave stalnega bivališča.

Za regijo je torej značilen splošen trend razseljevanja prebivalstva in urbanizacija širšega obmestnega prostora. Na drugi strani pa delovna mesta ostajajo prostorsko bolj osredotočena v ožjem urbanem območju Ljubljane, kar povzroča zelo intenzivne dnevne migracije in z njimi povezane prometne tokove. V celotni regiji je bilo zaposlenih 230.987¹ oseb, od tega 75 % ali 170.234 v naselju Ljubljana. Ljubljana je tako največje zaposlitveno središče v državi s približno 22 % deležem delovnih mest. Po krizi zapos-

¹ Vir: SURS - SRDAP, stanje 31.10.1999

lovanja v prvi polovici devetdesetih let se število zaposlenih v Ljubljani postopno povečuje (Pavlin, Sluga, 2000). Večja zaposlitvena središča v regiji so še Domžale (9467 zaposlenih oseb), Kamnik (6951), Vrhnika (4502), Grosuplje (3848), Litija (3681), Trzin (2915), Logatec (2929) in Medvode (2824)². V vseh občinah razen v Ljubljani je število delovnih mest precej nižje od števila aktivnega prebivalstva.

Slika 2: Ljubljanska urbana regija – gostota prebivalstva

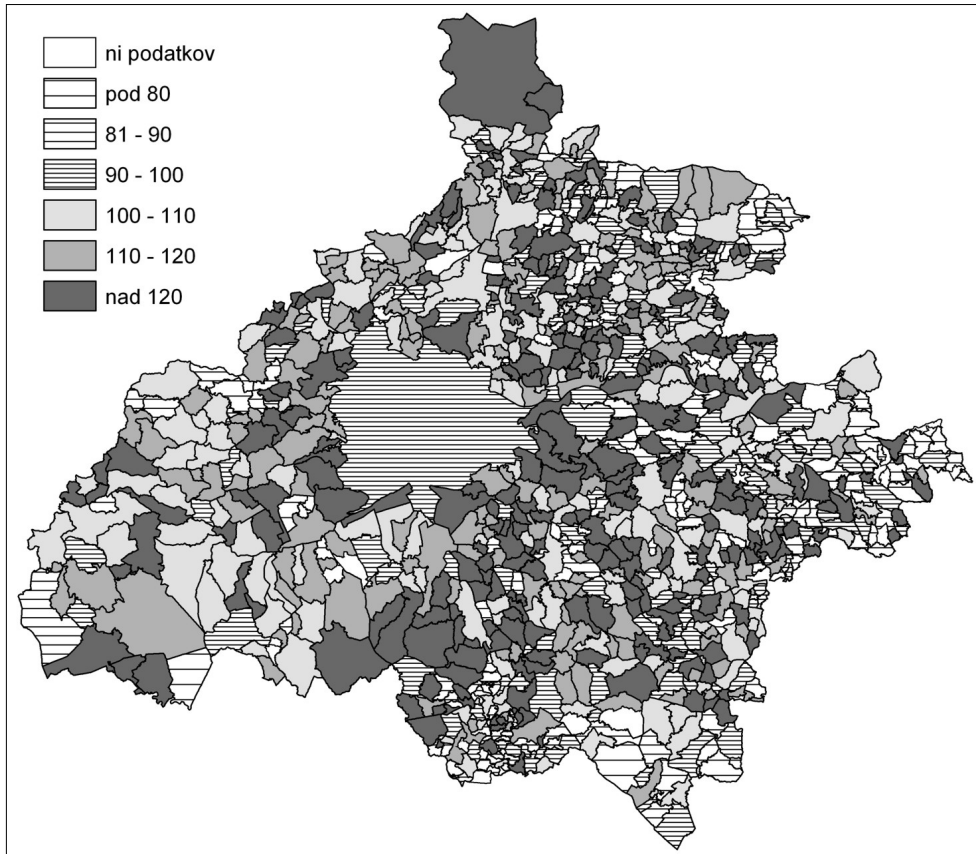

Po oceni Pavlina in Sluge (Pavlin, Sluga, 2000) je skupno število dnevniških delovnih migrantov v Ljubljano okoli 50.000. Izven naselja Ljubljana ima stalno bivališče sicer 67.000 oseb, zaposlenih v Ljubljani. Toda po mnenju avtorjev ima del teh "navideznih" migrantov začasno bivališče v Ljubljani, podatki o tem pa niso vključeni v Statistični register delovno aktivnega prebivalstva. Poleg delovnih migracij so v regiji prisotne tudi

² Vir: SURS - Zaposleni po občinah, mesec december 2001

močne dnevne migracije zaradi šolanja ter oskrbe in storitev, zato je skupno število dnevnih migrantov, ki prihajajo v Ljubljano precej višje. Rusova ocenjuje, da potuje dnevno v Ljubljano okoli 95.000 oseb (Rus, Stanič, 2000).

Slika 3: Ljubljanska urbana regija – razvoj prebivalstva med leti 1991 in 2002

Vplivno območje Ljubljane glede zaposlitve, šolanja, oskrbe in storitev presega obseg Ljubljanske urbane regije in vključuje še del Gorenjske, Notranjske, Zasavske in Dolenjske regije. Med dnevnimi delovnimi migranti v Ljubljano jih je približno 40.000 iz preostalih občin v Ljubljanski urbani regiji in 25.000 z območij izven regije.

Območje zaposlitvene privlačnosti Ljubljane je največje med vsemi zaposlitvenimi središči v Sloveniji. Obseg vplivnega območja glede zaposlitve je odvisen od ponudbe delovnih mest v lokalnem okolju, od ponudbe delovnih mest v zaposlitvenem središču in od promene dostopnosti le tega. Zaposlitvena privlačnost Ljubljane je prevladujoča v celotni urbani regiji, močna pa je tudi v delu Dolenjske, na kočevskem in ribniškem območju, na Cerkniskem, v Zasavju ter pasu ob gorenjski avtocesti.

GOSPODARSKE ZNAČILNOSTI

V strukturi dejavnosti so v Ljubljanski urbani regiji v ospredju tržne in netržne storitve, ki skupaj prispevajo preko 70 % dodane vrednosti. To kaže na izrazito terciarno usmeritev, kar je skupna značilnost večine evropskih urbanih regij. Med terciarnimi dejavnostmi po nadpovprečno visokem deležu v skupni bruto dodani vrednosti regije posebno izstopajo trgovina, poslovne storitve in finančno posredništvo, javna uprava ter šolstvo. Delež zaposlenih v sekundarnih dejavnostih znaša v mestni občini Ljubljana 23 %, v regiji pa 27 %. Delež zaposlenih v industriji je tako relativno visok v manjših zaposlitvenih središčih v regiji, kot na primer Kamnik, Domžale, Medvode, Vrhnika in Grosuplje. Po podatkih iz leta 1993 je bilo v regiji v terciarnih in kvartarnih dejavnostih zaposlenih 108.347 oseb, od tega v Ljubljani 96441 ali 89 %.

Ljubljanska urbana regija je po vseh kazalcih gospodarsko najuspešnejša slovenska regija. Posebno izstopa po vrednosti bruto domačega proizvoda na prebivalca, ki v letu 1997 slovensko povprečje presega za okoli 30 % in dosega 12169 dolarjev. Ob tem pa je potrebno poudariti, da je razmerje v bruto domačem proizvodu na prebivalca med najbolj (Osrednjeslovenska) in najmanj razvito slovensko regijo (Pomurska) 1:1.7, kar je manj kot v drugih kandidatkah za vključitev v Evropsko unijo. Regionalne razvojne razlike so torej v Sloveniji kljub stalnemu povečevanju manjše kot v drugih "tranzicijskih" državah.

Ugodni in nad slovenskim povprečjem so tudi nekateri drugi gospodarski kazalci, kot na primer bruto osnova za dohodnino na prebivalca, delež aktivnega prebivalstva in stopnja brezposelnosti, ki dosega le 75 % slovenskega povprečja. V strukturi brezposelnih je značilen podpovprečen delež žensk, kar je posledica večje ponudbe delovnih mest za žensko delovno silo. Delež mladih med brezposelnimi je najnižji v Sloveniji, kar kaže na aktivno zaposlovanje mladih kadrov. Hitro pa se povečuje delež brezposelnih nad 40 letom starosti, ki jih je že več kot 55 %. Gre predvsem za delovno silo z nižjo in zato neustrezno izobrazbo oziroma kvalifikacijo. V regiji je kar 43 % brezposelnih z nižjo strokovno izobrazbo ali brez nje.

Glede na slovensko povprečje so zelo ugodni tudi podatki o uspešnosti poslovanja gospodarskih družb. V regiji je imelo leta 1999 sedež kar 43 % vseh slovenskih podjetij z 149.000 zaposlenimi. Podjetja so leta 1999 ustvarila 60 milijard neto dobička, kar predstavlja 48.5 % slovenskega neto dobička (Pečar, Farič, 2001). Na področju storitvenih dejavnosti deluje 80 % gospodarskih družb, ki so ustvarile 70 % dobička regije. V industriji je zaposlenih 30 % delavcev gospodarskih družb. Industrija skupaj prispeva 20 % dobička regije. Del industrije, predvsem delovno intenzivne panoge, je ustvaril večino izgub v regiji.

Iz podatkov Agencije za plačilni promet o poslovanju gospodarskih družb v letu 1999 je razvidno, da podjetja v Ljubljanski urbani regiji v primerjavi s preostalo Slovenijo izkazujejo mnogo višjo dodano vrednost in neto dobiček na zaposlenega. To kaže na znatno višjo produktivnost gospodarstva v primerjavi s slovenskim povprečjem. Pri tem podjetja v regiji ustvarijo na tujih trgih le 15 % dohodkov, v preostali Sloveniji pa 30 %.

Manjša izvozna usmeritev regije je posledica gospodarske usmeritve v tržne in netržne storitve, ki so v veliki meri namenjene potrebam slovenskega trga in prebivalstva.

RAZVOJNE MOŽNOSTI

V primerjavi s preostalo Slovenijo so v Ljubljanski urbani regiji opazni relativno ugodni razvojni trendi, ki se kažejo zlasti v nadpovprečno hitri rasti bruto domačega proizvoda in delovnih mest ter hkratnem zmanjšanju brezposelnosti. S tem je povezan tudi pozitiven migracijski saldo regije, predvsem na račun priseljevanja delovno aktivnega in nadpovprečno izobraženega prebivalstva iz preostale Slovenije.

Ljubljanska urbana regija je ocenjena kot regija z najboljšimi razvojnimi možnostmi. Med najpomembnejše razvojne prednosti regije se uvršča visoka izobrazbena sestava delovne sile oziroma koncentracija človeškega potenciala, zelo dobra prometna dostopnost, kvaliteta življenja in bivanja, obstoječa gospodarska struktura, razpoložljivost kapitala ter izdatki za raziskave in razvoj. Velika razvojna priložnost regije je tudi nadaljna integracija Slovenije v Evropsko unijo in s tem povečevanje mednarodne ter širše regionalne vloge Ljubljane in celotne urbane regije. Manj ugodno je ocenjen razvojni potencial dela industrije, zlasti delovno intenzivne ter splošna nizka izvozna usmerjenost gospodarstva.

Posebno velika in dolgoročno pomembna razvojna prednost regije je nadpovprečno visoka izobrazba oziroma kvalifikacija delovne sile. Ugodna izobrazbena sestava prebivalstva je seveda posledica gospodarske strukture in s tem povezane strukture delovnih mest. Posebno dobra izobrazbena sestava delovne sile je značilna za šolstvo, zdravstvo, javno upravo, znanost in raziskovanje ter tudi za del tehnološko razvite industrije. Pestra ponudba delovnih mest za visoko izobražene kadre še nadalje spodbuja priseljevanje prebivalcev z univerzitetno izobrazbo iz preostale Slovenije. Govorimo lahko o pravem "begu možganov" iz večine slovenskih regij, kar postaja eden glavnih dejavnikov povečevanja regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji. Koncentracija človeškega kapitala v regiji tako ugodno vpliva na nadaljni razvoj tehnološko zahtevne industrije in tržnih storitev z visoko dodano vrednostjo, v povezavi z razvojem visokega šolstva ter raziskovalnih dejavnosti. Ob tem je potrebno poudariti, da ima v primerjavi z nekaterimi najuspešnejšimi evropskimi regijami nadpovprečno velik del aktivnega prebivalstva v regiji nizko izobrazbo oziroma kvalifikacijo, ki ne ustreza ponudbi delovnih mest in zahtevam trga delovne sile. Zato lahko pričakujemo nadaljno povečevanje brezposelnosti med tem delom prebivalstva ter posledično povečevanje socialnih razlik in prostorske socialne diferenciacije.

Pomembna razvojna prednost Ljubljane in večjega dela urbane regije je ugodna prometna lega in dobra dostopnost. Na osnovi modela dostopnosti v slovenskem prometnem omrežju (Plevnik, 2000), je bilo ugotovljeno, da ima Ljubljana med vsemi slovenskimi regionalnimi središči najboljšo dostopnost. Prometnogeografska vloga Ljubljane se bo z izgradnjo avtocestnega omrežja še izboljšala. Prednostna gradnja avtocestnega omrežja povečuje prostorsko diferenciacijo Slovenije na dobro dostopna območja ob

avtocestnem križu s koncentracijo poselitve in dejavnosti ter slabo dostopna območja z upadanjem prebivalstva in razvojnim zaostajanjem. Ljubljana in tudi večina urbane regije je z lego na križišču osi državnega prometnega križa prometno najbolj dostopna. S pomočjo modela dostopnosti je bilo določeno obstoječe in planirano prometno gravitacijsko zaledje Ljubljane. Po obstoječem cestnem omrežju leži znotraj polurne izohrone Ljubljane območje s 566.000 oziroma 30 % prebivalci Slovenije, po planiranem cestnem omrežju pa območje z okoli 656.000 prebivalci (Plevnik, 2000). Tudi analiza dostopnosti med 12 regionalnimi središči v Sloveniji je pokazala, da je prometna dostopnost s povprečno 68 minutno oddaljenostjo do ostalih središč naboljša. Z dograditvijo prometnega omrežja pa se bo osrednji prometni položaj Ljubljane še okrepil, saj se bo povprečna oddaljenost do ostalih regionalnih središč zmanjšala na 46 minut (Plevnik, 2000).

Evropska prometnogeografska vloga in pomen Ljubljane je določena s položajem na križišču V. in X. panevropskega prometnega koridorja, ki naj bi v prihodnosti vzpostavila pomembni razvojni osi EU. Zaradi majhnosti Ljubljanske urbane regije je kljub vozliščni legi Ljubljana obravnavana kot prehodno in ne ciljno območje (Plevnik, 2000). Lega na križišču dveh pomembnih prometnih in razvojnih koridorjev je prav gotovo velika razvojna priložnost in prednost Ljubljanske urbane regije, ki bo še v večji meri prišla do izraza po dograditvi integriranega transevropskega prometnega omrežja, zlasti omrežja hitrih železnic.

V razvitih postindustrijskih družbah se kot vedno pomembnejša razvojna prednost omenja življenska raven v določenem okolju. Življenska raven lahko enačimo z življenjskimi razmerami, ki predstavljajo pogoje za zadovoljevanje življenskih potreb oziroma s stopnjo zadovoljitve življenskih potreb (Krevs, 2000). V regijah z visoko življensko ravniyo praviloma prihaja do najbolj ugodnih razvojnih trendov s koncentracijo prebivalstva z visoko izobrazbo, tehnološko razvite industrije in storitev z visoko dodano vrednostjo. Na osnovi raziskav opravljenih v Sloveniji je razvidno, da ima Ljubljanska urbana regija v povprečju najvišji indeks življenske ravni prebivalstva. V regiji so predvsem zastopana območja z ugodnimi razmerami z vidika izobraževanja, stanovanj, zaposlitve, prometa, oskrbe, storitev in prostočasnih dejavnosti, manj pa z vidika onesnaženosti bivalnega okolja (Krevs, 2000). Življenska raven prebivalstva pa se znotraj urbane regije precej razlikuje. Najvišji skupni indeks imajo mestna in primestna območja. V podeželskih območjih znotraj regije je skupni indeks življenske ravni povprečen, le v manjših in prometno najmanj dostopnih območjih podpovprečen.

Mednarodno vrednotenje konkurenčnosti in razvojnih možnosti regije je bila izdelano na osnovi primerjave nekaterih demografskih in ekonomskih kazalcev med regijami Evropske unije. S pol milijona prebivalcev se Ljubljanska urbana regija uvršča med manjše evropske urbane regije, kar prav gotovo predstavlja določeno razvojno omejitvev. Z majhnim številom prebivalstva je povezano majhno tržišče in omejen trg delovne sile. Prav tako ima regija zaradi majhnosti omejen mednarodni pomen in vlogo v širšem evropskem prostoru. Kot bodoče pomembno regionalno središče na stiku Srednje, Južne in Jugovzhodne Evrope se zato omenja zlasti Zagrebško in ne Ljubljansko urbano regijo. Primerjava bruto domačega proizvoda na prebivalca po kupni moči med evropskimi regijami pokaže na relativno močan gospodarski zaostanek regije za najrazvitejšimi evrop-

skim urbanimi regijami. Ljubljanska urbana regija po omenjenem kazalcu tako dosega okoli 85 % povprečja Evropske unije, dočim najuspešnejše evropske urbane regije dosega tudi nad 150 % in celo 200 % evropskega povprečja. Gre za večje urbane regije s koncentracijo dejavnosti globalnega pomena, vrhunskih storitev ter vodilnih političnih, gospodarskih ter kulturnih struktur. Med "globalna mesta" se tako uvršča po različnih klasifikacijah od deset do petnajst evropskih mest oziroma urbanih regij, na primer London, Pariz, Randstadt, Porurje, Bruxelles, Berlin, Zürich, Frankfurt, Milano, Dunaj in Madrid. Med mesta z večjim mednarodnim oziroma širšim regionalnim pomenom v bližini Slovenije se prav gotovo uvrščajo še Praga, Budimpešta in München.

ZAKLJUČEK

Ljubljanska urbana regija ima najugodnejše gospodarske kazalce med vsem slovenskimi statističnimi regijami. Tudi glede na sintezno oceno razvojnih možnosti se uvršča na prvo mesto med regijami z ugodno gospodarsko strukturo in dobrimi razvojnimi potenciali. Med razvojnimi prednostmi regije se povdarja predvsem ugodna gospodarska struktura s prevlado tržnih in netržnih storitev, koncentracija človeškega kapitala z dobro izobrazeno in kvalificirano delovno silo ter ugodna prometna lega na križišču slovenskih in evropskih prometnih koridorjev. V evropskem merilu se med omejevalnimi razvojnimi dejavniki regije izpostavlja zlasti majhnost urbane regije in s tem povezan omejen mednarodni pomen in vloga v širšem evropskem prostoru, relativen gospodarski zaostanek za najrazvitejšimi evropskimi regijami ter majhna izvozna usmerjenost gospodarstva regije.

Literatura:

- Krevs, M., 2000: Življenska raven v Ljubljani. Raziskovalno poročilo za končno poročilo o projektu Primerjalne prednost Ljubljane v evropskih integracijah, 32.
- Pavlin, B., Sluga, G., 2000: Ljubljana kot zaposlitveno središče. Ljubljana - geografija mesta. Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, 259-266.
- Pečar, F., 2001: Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1999. Delovni zvezki Urada za makroekonomske analize in razvoj. št. 8/letnik IX/ 2000. Ljubljana, 151.
- Plevnik, A., 2000: Bodoča prometno-geografska vloga Ljubljane. Ljubljana - geografija mesta. Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, 241-250.
- Ravbar, M., 1994: Kvaliteta življenja in kvaliteta bivalnega okolja Ljubljane: Spremljanje in vrednotenje suburbanizacijskih procesov. Razvojno - raziskovalni projekt za potrebe mesta Ljubljane. Urbanistični inštitut Republike Slovenije in Inštitut za geografijo, 99-141.
- Rebernik, D., 1999: Prebivalstveni razvoj Ljubljane po letu 1945. Geogr. vestnik 71, 41-60.

Rus, A., Stanič, I., 2000: Notranja členitev Ljubljane in njeno povezovanje z urbano regijo. Ljubljana - geografija mesta. Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, 267-276.

LJUBLJANA URBAN REGION – DEVELOPMENT TRENDS, PROBLEMS AND POSSIBILITIES

Summary

Ljubljana urban region or Central Slovenia is one of twelve slovenian statistical regions as were defined by the Act of Standard Classification of Territorial Units. Together with municipalities statistical regions are basic territorial units for collecting, processing and analysing statistical data. They are used as main units in implementing regional policy and harmonisation of Slovenian regional policy with regional policy of European Union.

Ljubljana urban region is a typical monocentric urban region. In Ljubljana a large part of population and employment is concentrated. As a consequence very intense daily migration and connected traffic flows are characteristic. Gravitation area of Ljubljana regarding employment and services is bigger than Ljubljana urban region and is including a part of Gorenjska, Notranjska, Zasavska and Dolenjska statistical regions. Spatial distribution of population and employment is very uneven with densely populated and urbanised core area around and north of Ljubljana and predominantly rural and sparsely populated periphery.

Ljubljana urban region is far the most developed and economically successful slovenian region. Its Gross Domestic Product per capita is 30 % above slovenian average. The region is situated above slovenian average by all other economical criteria, such as incomes of population, activity rate, unemployment and economic performance of private sector. The economy of the region is dominated by market and non-market services, which produce over 70 % of value added. In this regard Ljubljana urban region is a typical tertiary orientated urban region.

Relatively favourable development trends are present in the region as well, such as above average growth of Gross Domestic Product and employment and fall of unemployment. As a consequence the region has positive net migration with strong immigration of active and highly qualified population from the rest of Slovenia.

Ljubljana urban region is a region with the best development possibilities in Slovenia. The most important development advantages are human capital with concentration of highly qualified work force, very favourable geographic position and accessibility, high quality of life and environment, economic structure and characteristics, availability of capital and research and development expenditure. Very important development opportunity is integration of Slovenia in European Union and as a consequence increased regional and international role and importance of Ljubljana and whole urban region. Less favourable is development potential of a labour intensive industry and general low export orientation of economy.